

Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра інструментального виконавства

Програма
атестаційного екзамену з дисципліни
«Основний музичний інструмент»

Спеціальність **014 Середня освіта (Музичне мистецтво)**
Освітньо-професійна програма **«Середня освіта (Музичне мистецтво)»**
Факультет музичного мистецтва

2025-2026 навчальний рік

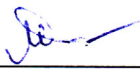
Програма атестаційного екзамену з дисципліни «Основний музичний інструмент» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Розробник: Юлія ТАРЧИНСЬКА, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри інструментального виконавства факультету
музичного мистецтва РДГУ

Програма затверджена на засіданні кафедри інструментального
виконавства ФММ РДГУ

Протокол № 8 від «27» серпня 2025 року

Завідувач кафедри інструментального виконавства ФММ РДГУ

 доц. Дмитро МАЗУР

Програму схвалено навчально-методичною комісією ФММ РДГУ

Протокол № 2 від «06» жовтня 2025 року

Голова навчально-методичної комісії ФММ РДГУ

 доц. Юлія ТАРЧИНСЬКА

Пояснювальна записка

Головним призначенням курсу «Основний музичний інструмент» у програмі підготовки бакалавра за освітньою програмою «Середня освіта (Музичне мистецтво)» галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) є: духовний розвиток вихованця інструментального класу, прагнення до системного індивідуального становлення музиканта-митця: виховання його ініціативного, самостійного мислення, розвитку музичних, виконавських здібностей, художнього смаку, а також вольових якостей (працелюбності, наполегливості, уваги), плекання засобами репертуару національної свідомості, формування у здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня розуміння власних музичних, психофізіологічних індивідуальних особливостей, спрямування студентів на саморозвиток і удосконалення, створення умов для формування професійно важливих якостей та гармонійно розвиненої особистості майбутнього вчителя мистецтва (музичного мистецтва), його творчої самореалізації.

У програмі атестаційного екзамєну з «Основного музичного інструменту» визначено:

- завдання щодо виявлення рівня програмних результатів навчання, для формування яких використовується навчальна дисципліна «Основний музичний інструмент»;
- критерії оцінювання рівня підготовки майбутнього вчителя мистецтва (музичного мистецтва) до фахової діяльності;
- вимоги щодо змісту екзаменаційної програми студента.

Атестаційний екзамєн з «Основного музичного інструменту» підсумовує чотирирічний курс навчання і проводиться у формі сольного виконання екзаменаційної програми на музичному інструменті.

Мета атестаційного екзамєну – виявлення рівня підготовки майбутнього вчителя мистецтва (музичного мистецтва) до застосування набутих в ході опанування курсу інструментально-виконавських компетентностей у музично-педагогічній практиці.

Завдання атестаційного екзамєну полягають у виявленні:

- рівня сформованості програмних результатів опанування курсу «Основний музичний інструмент»;
- здатності студентів до вільної реалізації власних виконавських та творчих можливостей;
- загальнокультурного рівня: майстерності володіння собою, сформованості сценічної поведінки, вишуканості мистецького смаку тощо.

Програмою атестаційного екзамєну з «Основного музичного інструменту» передбачається також перевірка рівня таких загальних та фахових компетентностей майбутнього вчителя мистецтва (музичного мистецтва):

ЗК02. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК04. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ФК05. Володіння методикою системного (художньо-педагогічного) аналізу мистецтва в цілому та окремих його об'єктів;

ФК06. Здатність узагальнювати, інноваційно переосмислювати та творчо використовувати досягнення музичної культури (мистецтва, педагогіки), знаходити оптимальні рішення щодо їх теоретичного, методичного, виконавського впровадження у освітній процес;

ФК09. Здатність виявляти та реалізовувати педагогічний потенціал мистецтва, зокрема музичного в контексті освітнього процесу; оволодіння засобами художньо-образного впливу на суб'єктів навчальної діяльності.

У результаті вивчення дисципліни «Основний музичний інструмент» студент має виявити визначені освітньою програмою «Середня освіта (Музичне мистецтво)» (від 2022 року) програмні результати навчання (знає та розуміє):

ПРН02. Соціокультурні феномени, закономірності їх виникнення та розвитку.

ПРН06. Специфіку педагогічної співпраці із учнівською аудиторією, зокрема основи музично-виконавської, ораторської майстерності.

ПРН14. Володіти основними складовими виконавської підготовки (розуміння змісту та форми твору, відтворення його образної концепції, реалізація його педагогічних можливостей).

ПРН15. Володіти основними видами інструментально-виконавської діяльності (читання з нотного аркуша, транспонування, створення акомпанементу тощо).

ПРН18. Здійснювати музично-просвітницьку діяльність, пропагувати кращі зразки мистецтва, сприяти розвитку вітчизняного музичного мистецтва.

ПРН24. Здатність до подальшого навчання, яке значною мірою є автономним та самостійним.

Зокрема — **знання**:

- сутнісних характеристик опановуваних типових музичних понять, явищ;
- особливостей персональних, національних та історичних музичних стилів, жанрів музичних творів;
- засобів музичної виразності, особливостей музичного мовлення, фактури, композиції та можливості їх виконавського втілення;
- особливостей підбору музично-педагогічного репертуару для дітей різного віку (слухання, опанування, виконання);

та **вміння**:

- володіти основними складовими виконавської підготовки (розуміння змісту та форми твору, відтворення його образної концепції, реалізація його педагогічних можливостей);
- здійснювати музично-просвітницьку діяльність, пропагувати кращі зразки світового музичного мистецтва;
- здійснювати професійне самозростання на основі сучасного прогресивного педагогічного досвіду;
- самостійно підбирати та розучувати музичні твори різних епох, напрямів, стилів і жанрів;
- аналізувати, визначати виконавські проблеми та вирішувати завдання технічного опанування виконавських труднощів;
- підбирати теоретичний та музичний матеріал для проведення різноманітних видів музично-виховної та просвітницької роботи;
- володіти навичками виконавського саморегулювання (доцільні моторно-рухові напруження-розслаблення, зосередження та увага, запам'ятовування, творче сценічне хвилювання тощо).

Атестаційний екзамen – інструментальне виконання – проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії за участю не менше половини її складу за умови обов'язкової присутності голови Атестаційної комісії та екзаменаторів. Атестація з «Основного музичного інструменту» здійснюється після завершення навчання на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти з метою встановлення фактичної відповідності рівня освітньо-кваліфікаційної підготовки здобувачів вимогам стандартів вищої музично-педагогічної освіти.

Критерії оцінювання
публічного виступу студентів на атестаційному екзамені з основного
музичного інструменту

Суми балів за 100- бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінювання	Рівень компетентності
90-100	A	Відмінно	Присвоюється за умови яскравої, стилістично відповідної й водночас індивідуальної творчої інтерпретації репертуару художнього змісту, яка відзначається також технічною довершеністю і відсутністю помилок при цілісному виконавському охопленні музичного твору завдяки достатній концентрації волі, слухової уваги, музичної пам'яті.	Високий (творчий)
82-89	B	Добре	Здобувач вищої освіти на високому рівні виконує твори з використанням в інтерпретації засобів виконавської виразності, обумовлених характером, образним змістом, жанровою та стильовою приналежністю музичних творів – як на рівні деталей, так і форми загалом. Показує хороший технічний рівень.	Достатній (конструктивно-варіативний)
74-81	C	Добре	Здобувач вищої освіти на достатньому рівні виконує музичні твори індивідуальної навчальної програми, демонструє володіння технічними навичками, відтворює емоційний та інтелектуальний задум музичного твору.	
64-73	D	Задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює навчальний репертуар на репродуктивному рівні, демонструє певне інтонаційне розуміння фактурних елементів музичного твору, але не долає технічні завдання, припускається помилок у тексті.	Середній (репродуктивний)
60-63	E	Задовільно	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його виконує на репродуктивному рівні. Програмні твори грає невпевнено, з великою кількістю суттєвих помилок. Художньо-образний зміст творів – не розкритий, слабкий технічний рівень виконання.	
35-59	FX	Незадовільно	Здобувач вищої освіти озвучує нотний матеріал на рівні окремих фрагментів, навички гри на інструменті – на низькому рівні. Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на низькому рівні, що не задовольняє мінімальних програмних вимог.	Низький (рецептивно-продуктивний)
1-34	F	Незадовільно	Здобувач вищої освіти озвучує нотний матеріал на рівні окремих фрагментів, навички гри на інструменті – на низькому рівні.	

Кількість отриманих студентами на атестаційному екзамені балів визначається згідно такого розрахунку оцінки рівня виконання екзаменаційних вимог:

1. Гра кожного з п'яти творів програми атестаційного екзамену оцінюється у межах 20 балів (відповідно виконання всіх творів оцінюється у межах 100 балів).
2. 20 балів розподіляються як оцінка рівня гри музичного твору з погляду інструментально-виконавської техніки (у межах 10 балів) та інтерпретаційних завдань (також у межах 10 балів).

Отже, 10 балів, як оцінка рівня технічно-виконавської складової гри студента, присвоюються за:

- належну координацію та доцільність рухів (один бал);
- моторність ігрового апарату (один бал);
- точність виконання технічних завдань (один бал);
- володіння аплікатурними прийомами, технікою виконання різноманітних штрихів, прийомами звукотворення (три бали);
- володіння навичками рівної гри щодо метро-ритмічної чіткості та визначеності обраного туше (два бали);
- доцільне використання технічних можливостей інструменту (один бал);
- виконавська витримка (один бал).

Оцінка рівня художньо-виконавської складової гри студента також розподіляється у межах 10 балів:

- переконливе донесення авторського задуму музичного твору (один бал);
- стилістично достовірна інтерпретація (один бал);
- гармонійне поєднання уваги до художнього цілого та деталей музичного твору (два бали);
- доречне застосування виразних засобів: фразування, артикуляції, динаміки, агогіки, тембру (п'ять балів);
- індивідуальне творче прочитання музичної композиції (один бал).

Програма атестаційного екзамену з «Основного музичного інструменту»

На атестаційному екзамені виконуються інструментальні твори таких форм та жанрів:

- один поліфонічний твір (або декілька частин сюїтного циклу);
- один твір великої форми (або окремі його частини);
- одна п'єса розгорнутої форми;
- дві різнохарактерні п'єси (репертуар шкільної програми для музичного сприймання).

Вибір музичних творів різних жанрів та стилів обумовлюється індивідуальністю студентів, їх виконавськими можливостями. Допускаються певні відмінності за рівнем складності програм. Водночас якість виконання музичних творів має відповідати ustalеним професійно-виконавським вимогам.

Поліфонічний твір. У грі поліфонічного твору студент має продемонструвати стильову обумовленість виконання, вміння диференціації самостійних звукових ліній, логіку розвитку поліфонічної тканини, вправне володіння виконавськими прийомами, характерними для різних видів поліфонічного викладу.

Твір великої форми. У виконанні твору великої форми здобувач має виявити сформоване вміння підпорядкувати весь процес інтерпретації наскрізному розвитку, оптимально розподілити увагу щодо деталей і драматургічного розвитку твору, передати

характер тематизму, використати засоби виконавської виразності, зумовлені емоційно-образним змістом та стильовими особливостями конкретної композиції.

П'єса розгорнутої форми. У виконанні п'єси студент повинен продемонструвати глибоке проникнення у суть музичного змісту твору, осмисленість фразування, здатність застосувати доречні засоби виконавської виразності, обумовлені характером п'єси, її конструктивними, жанровими та стильовими особливостями.

П'єси зі шкільної програми. У грі творів зі шкільної програми для музичного сприймання студент має продемонструвати готовність до фахової діяльності майбутнього вчителя мистецтва (музичного мистецтва), здатність до переконливої виконавської інтерпретації, рівень володіння навичками гри на музичному інструменті, достатній для проведення просвітницької роботи.

Зразок укладання програм виступу студентів на атестаційному екзамені з «Основного музичного інструменту»

Фортепіано:

1. Й.-С. Бах. Прелюдія і fuga №21 B-dur з I тому «Добре темперованого клавіру».
2. Л. Бетховен. Соната Fis-dur, тв. 78, №24.
3. Ф. Шопен. Фантазія-експромт.
4. В. Косенко. Гумореска.
5. В. Барвінський. «Заколисна пісня».

Баян, акордеон:

1. Й.-С. Бах. Органна прелюдія і fuga g-moll.
2. Й. Гайдн. Анданте з варіаціями.
3. М. Боссі. Скерцо g-moll.
4. М. Скорик. Блюз.
5. Р. Шуман. Сміливий вершник.

Бандура:

1. А. Коломієць. Прелюдія і fuga a-moll.
2. Д. Бортнянський. Соната B-dur.
3. В. Зубицький. Серенада.
4. Й.-С. Бах. Менует.
5. Укр. нар. пісня в обр. М. Гвоздя «Ой є в лісі калина».

Скрипка:

1. М. Регер. Прелюдія і fuga тв. 117, №1.
2. Й. Гайдн. Концерт №2 G-dur, I ч.
3. А. Шкільнікова. Фантазія на тему пісні Г. Жуковського «Ой, Дніпро».
4. М. Скорик. Карпатська рапсодія.
5. В. Барвінський. Гумореска.

Рекомендована література

Основна література

1. Андрейко, Оксана. *Теоретико-методичні основи формування виконавської культури музиканта-інструменталіста*. Львів : Простір-М, 2017.
2. Брояко, Надія. *Теорія і практика бандурного виконавства*. Київ : Ліра-К, 2017.
3. Гризоглазова, Таміла. *Методика навчання гри на фортепіано*. Київ : НПУ імені Михайла Драгоманова, 2018.
4. Демидова, Марина, та ін. *Основний музичний інструмент*. Одеса : Університет Ушинського, 2020.
5. Кашкадамова, Наталія. *Фортеп'янно-виконавське мистецтво України*. Львів : КІНПАТРИ ЛТД, 2017.
6. Прищепа, Олена. *Основний музичний інструмент (фортепіано)*. Чернігів : ЧНПУ імені Тараса Шевченка, 2016.
7. Стотика, Ірина, та Елеонора Власенко. *Основи викладання гри на фортепіано*. Мелітополь : МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2020.
8. Схаб, Наталія. *Методика навчання гри на інструменті (баян, акордеон)*. Тернопіль : ФО-П Шпак В. Б., 2021.

Допоміжна література

9. Буцяк, Вікторія, та Наталія Турко. *Розвиток фортепіанної техніки на початковому етапі навчання*. Рівне : РДГУ, 2017.
10. Волощук, Юрій. *Скрипкове виконавське мистецтво Східної Галичини др. пол. XIX – перш. трет. XX ст.: національні традиції та поліетнічні культурні взаємини*. Івано-Франківськ: ПНУ імені Василя Стефаника, 2022.
11. Никон, Олена. *Вивчення української поліфонічної музики на фортепіано*. Рівне : РДГУ, 2018.
12. Никон, Олена, та Марія Остапчук. *Самостійна робота студентів з опанування курсу фортепіано*. Рівне : РДГУ, 2018.
13. Остапчук, Марія. *Самостійна робота студентів над етюдами українських композиторів*. Рівне : РДГУ, 2017.
14. Остапчук, Марія. *Самостійна робота студентів над сонатами українських композиторів*. Рівне : РДГУ, 2018.
15. Прокопчук, Вікторія. *Музичне краєзнавство Рівненщини*. Рівне : О. Зень, 2021.
16. Прокопчук, Вікторія, та Лариса Яковенко. *Самостійна робота у фортепіанному класі*. Рівне : О. Зень, 2023.
17. Прокопчук, Вікторія, та Лариса Яковенко. *Знаменні та пам'ятні дати 2025 року : мистецько-освітній довідник*. Випуск 11. Рівне : О. Зень, 2025.
18. Сточанська, Мирослава, та Наталія Чернецька. *Спеціальний музичний інструмент (бандура)*. Луцьк : Вежа-Друк, 2017.
19. Тарчинська, Юлія. *Теорія і методика викладання гри на музичному інструменті*. Рівне : РДГУ, 2018.
20. Тарчинська, Юлія. *Клас ансамблевої гри (фортепіанний ансамбль)*. Рівне : Ю. Кукса, 2024.
21. Тарчинська, Юлія. *Колоквіум з дисципліни «Основний музичний інструмент (фортепіано)»*. Рівне : О. Зень, 2024.
22. Шульгіна, Валерія. *Українська музична педагогіка*. Київ : НАКККиМ, 2016.